

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик куни — 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар қўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро хайрия жамғармаси

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг таклифига биноан Тожикистон Республикаси Президенти Имомали Раҳмонов 1998 йил 4 январ куни амалий ташриф билан ватанимизда бўлди.

Икки мамлакат раҳбарлари самимий дўстона ва амалий муҳитда икки томонлама муносабатлар масалалари, шунингдек, ҳар икки томонни қизиқтирган минтақавий

ва халқаро муаммолар юзасидан фикр алмашдилар.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислам Каримов Туркменистон Президенти Сапармурод Ниязовнинг таклифига биноан 5-6 январ кунлари Ашгабадда бўлди.

5 январ куни Президентлар Ислам Каримов ва Сапармурод Ниязовнинг учрашувида

Ҳафтанинг юлдузли онлари

мамлакатларимиз уртасидаги ҳамкорлик алоқаларини янада ривожлантириш билан боғлиқ, шунингдек, томонларни қизиқтирган бошқа масалалар юзасидан фикрлашиб олинди. 6 январ куни Марказий Осиёдаги беш мустақил давлат раҳбарларининг учрашуви бўлиб ўтди ва музокаралар сунгида қўшма Баёнот имзоланди.

Халқ депутатлари Жиззах

вилоят кенгашининг навбатдаги сессиясида Президентнинг дебиторлик ва кредиторлик қарзларини камайтириш ҳамда ҳисоб-китобларнинг уз вақтида утказилишини таъминлашга доир фармонлари, давлатимиз раҳбарининг Олий Мажлис X сессиясида сузлаган нутқидан келиб чиқади-

ган вазифалар муҳокама этилди.

Тошкентлик эксперт ва мутахассислар гуруҳи «Наманган саноат парк» деб аталган эркин иқтисодий зона Низоми лойиҳасини тайёрлади. Бу лойиҳа Ўзбекистон Республикасининг «Эркин иқтисодий зоналар тўғрисида»ги қонуни ва бошқа меъриий ҳужжатларнинг талабларига мувофиқ тайёрланди.

Гарчи Янги — 1998 йил кириб келганига бир ҳафта бўлаётган эсада, Пойтахтимизнинг бош майдониди байрам тантаналари ҳамон давом этмоқда. Бу ерга ташриф буюрган болалар турли эртак қаҳрамонлари, салобатли арча, Қорбобо ва Қорқиз чиқишларидан мамнун бўлишмоқда.

Келгуси сонлардан бирида истеъдодли актриса, театр санъати юлдузи Мадина МУХТОРОВА билан учрашасиз.

ОИЛА МАНФААТИ — ШАХС МАНФААТИ

1998 йил — Оила йили

Оила инсониятни ер юзидан барҳаёт этиб турган бирдан бир ягона асос, манбадир. У туғайли ҳаёт абадий, оламнинг умри боқийдир. Оиласиз жамиятни, жамиятсиз оилани тасаввур этиб бўлмайди. Оила бу яшаш-турмуш тартиб-қоидалари ва вижлон ақидалари асосида миллий анъана, қадриятлар ва ахлоққа таянган муқаддас иттифоқдир.

Унда инсон туғилади, тарбияланади, шаклланади. Шунинг учун инсонни яратиш, маънавий ва жисмоний камол топтириш бу оиланинг вазифасидир. Оилада инсон камол топар экан, у ақл-заковатли, соғлом, моддий бакуват бўлиши зарурдир.

Иккинчидан, истиқлол туғайли адолатли фуқаролик жамияти куриш сари қалам қўйилган, оиланинг аҳамияти янада ортди. Фуқаролик жамияти оиланинг ҳаётида мавқеини бевосита ошириш билан боғлиқдир. Дарҳақиқат, инсонларнинг муқаддас ҳуқуқий иттифоқи, уюшмаси, жисмоний, маънавий-ахлоқий бирлиги ва бойлиги сифатида оила тушунчаси ва ҳодисаси

узбек халқида ниҳоятда юқори қўйилади, эъозланади.

Оилага нисбатан давлатнинг муносабатини шакллантиришда миллий хусусиятларимизга асосланилди. Шу мақсадда Конституциянинг 64-65-66-моддаларида ота-она ва фарзандларнинг ҳуқуқ ва бурчлари белгиланди. Халқимизда ота-она ва фарзанд муносабатлари алоҳида урин тутати. Бу узбеккона оиланинг энг муҳим сифати десак, янглишмаймиз. Ота-онанинг фарзандлар тақдирини учун масъулияти, фарзандларнинг ота-она олдидан бурчлари ҳеч бир халқда бу қадар мунаввар ва аниқ адолатли қўйилмаган бўлса керак. Оиладаги мавжуд бўлган ана шу муносабатлар, узаро ҳурмат, қадр-қимматини урнига қўйиш, меҳр-муҳаббат, бир-бирига нисбатан сабрлилик, қийинчиликларни енгиш учун биргаликда курашишда, давлатимиз миқёсида ҳам турли халқ ва элатларни бирлаштириб уларнинг тинч-тотув, осойишта ҳаётини таъминлашда уш аксини топаёпти.

Конституцияда қайд этилганидек, оила давлат муҳофазасида экан, унсисий, иқтисодий, ижтимоий жиҳатдан тула қафо-

латлангандир. Оила ҳаётнинг барча жабҳаларида амалдаги қонулар доирасида мавжуд бўлади ва жамиятга уш таъсирини кўрсатади. Оила манфаатларига зиён етказиш қонун билан тақиқланади. Мамлакатимизда оила қуриш, фарзанд қуриш мутлақо эркиндир.

Давлатимизнинг оилага нисбатан нақадар адолатли ва юксак муносабатда эканлигини бугунги кунда оилаларга қўрсатилаётган ижтимоий ёрдам мисолда кўришимиз мумкин. Ўртимизда турт миллионга яқин оила мавжуд. Ҳар йили 200 мингдан ортиқ янги оила ташкил топиб, етти юз минг бола дунёга келмоқда. Уларга ҳуқуқий, ахлоқий, тиббий ёрдам бериш, болаларни соғлом қилиб вояга етказиш қафолатлари берилган. Ватанимиздаги ҳар бир оилада уртача беш-олти жон истиқомат қилади. Бу кўп болали ўзбек оиласининг алоҳида белгисидир. Бизда кўп болали оилалар сони бошқа минтақаларда нисбатан анча зиёд. Жами оилаларнинг уш икки фоиздан кўпроғи беш ва ундан ортиқ болалидир, қишлоқ жойларда эса бу йигирма фоизни ташкил этади. Республика раҳбарияти мамлакатимиз аҳолиси тарки-

бига ҳос бу хусусиятни теран англаган ҳолда мустақил миллий сисеманинг бош тамойилларидан бири аҳолининг эҳтиёжманди қисмини, жумладан, кўп болали оилаларни давлатнинг ҳимояси остига олган. Давлатимиз энг аввало ижтимоий ва зифани ҳал этишга, аҳолини ижтимоий ҳимоялаш, еш авлод саломатлигига ва камолотида бугун эътиборни қаратган.

Оиланинг ижтимоий-моддий ҳолати, ундаги шарт-шароитларни оила жойлашган маҳалла, қуни-қушни жуда яхши билади. Оиланинг бошига тушган хурсандчилик қуналари ҳам, ғамташвили қуналари ҳам маҳалла аҳли билан битади. Тугри йул курсатилган. Маҳалла ҳар доим ҳар бир оила, ҳар бир шахс билан имконият даражасида иш олиб бориши учун маънавий салоҳиятга эга бўлган. Ҳозир эса бунга ҳуқуқий имконият, асос ҳам яратилди. Оила ҳаёти ва фаолияти билан боғлиқ турли ҳуқуқий, ташкилий, ижтимоий

иқтисодий, маънавий-ахлоқий йўналишлар комиссиянинг ишчи гуруҳлари чуқур таҳлилдан ўтказилиб, ушлаб тадбирлар сараланди. Жумладан, Дастурда оила масалаларига оид илмий-амалий мунозаралар, семинарлар ва конференциялар қачирлиши, ушбу мавзуга бағишланган бағий, санъат ва публицистик асарлар танлови, таниқли адиблар, санъат усталари, етакчи олимлар ва амалиётчи ҳодимларнинг барча вилоятлар меҳнат аҳли билан учрашувлари, қизиқарли телевизион курсатув ва эшиттиришлар ва яна бошқа қўшма ишлар режалаштирилган.

Шўхрат МАҲМУДБЕКОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти ҳузуридаги
Давлат ва жамият
қурилиши Академияси
профессори

«ТҮЙ ОШИ»ГА КЕП ҚОЛИНГ!

Лукма

Сарлавҳага қўзингиз тушиши биланоқ ҳайратланган бўлсангиз ажаб эмас. Рост, бу ҳолатга дуч келганимизда ушим ҳам «Туй оши» ҳам сотиладими?» — деб ажабланганман.

Ош халқимизнинг миллий таоми ҳисобланади. Шунинг учун ҳам уни «таомлар султони» дейишади. Энг яхши кунларимизда, ҳонадо-

нимизга азиз меҳмонлар ташриф буюришганида дастурхонга ош тортилади.

Ошни купинча турли ном билан ҳам аташга одатланишган. Масалан: «Туй оши», «Киз оши» каби. Удумларимизга қўра бу номлар узини оқлайди. Лекин куча-қўйлардаги емакхоналарда сотиладиган ошларни ҳам «Туй оши» деб пуллашаётганини қандай ту-

шуниш мумкин?

Маҳаллангиз ёки қишлоғингиздаги тўйларга ташриф буюрсангиз дастурхонга албатта «туй оши» тортилади. Лекин ҳеч бир ўзбек «Туй оши» тортиқ қилган, ҳеч қачон сиздан пул талаб қилмайди.

Кучаларда катта дошқозонларда ош дамлаб сотаётган баъзи кимсаларнинг «Туй ошига кеп қолинг!» деб жар солишлари бағри кенг ва сахий халқимизнинг ҳамиятига тегмасмикан?

Абдурашул ПАРДАЕВ

«Оқшом эртақлари» яхшида.

Собик шуролар замонида «Ҳар бир оилага алоҳида квартира», деган шир буларди ва бу тантанавор даъватни 2000 йилгача амалга ошириш тугрисида ваъдалар бериларди. Бироқ бу шир қозғалди қилиб кетди. Бугунги кунда унинг алоҳида ҳонадонига эга бўлиш истаги россияликларнинг қўлчилиги учун орузлигача қолди. Утган 1997 йилнинг бошигача 7,2 миллион россиялик бепул квартира олиш учун навбатда турган бўлса, бугунга келиб қўлчилар сони «ош» бўлиб, қамаймади. Айни пайтда 3 миллион россиялик «комуналка»ларда, 5,4 миллион эса ётоқхоналарда истиқомат қилаётир.

Шаҳарликларнинг аскариятида яхши уй-жой сотиб олишга пул йўқ, қишлоқ жойлардан ер олиб, ҳовли-жой қилиб яшашга эса уларда хоҳиш ҳам йўқ. Ҳозир Россия Федерациясида 1 квадрат метр уй-жой 3,169 миллион рубл, Москвада 5 миллион рубл турди.

Дунё харитасидан муқим жой олган, жаҳоннинг энг йирик ва машҳур шаҳарларидан бири Нью-Йорк бундан атиги 100 йил олдин пайдо бўлган, десангиз

бироз ишонмаслиги мумкин. Дарҳақиқат, 1897 йил 31 декабрда бу шаҳар урнида Манхэттен ороли ва Бронкс туманининг жанубий-ғарбий қисмигина бўлиб, озгина аҳоли яшаб келарди. Ғалати томони шундаки, бир кечалда бу жой аҳолиси 2 миллиондан 3,4 миллион кишига кўпайиб, шаҳар майдони 44 дан 300 квадрат милга ошиб кетган. Эндилкида Нью-Йорк, Британия пойтахтидан кейин, жаҳонда катталиги бўйича иккинчи уринда туради. Бироқ нью-йоркликларнинг аскарияти шаҳарнинг кенгайишини хато, деб ҳисоблайдилар. Стейтен-Айленд аҳолиси уш туманларининг Нью-Йоркдан ажралиб қиқилиши ҳошланади. Бошқа бир туман, яъни Бруклин аҳолиси эса уш туманларини Нью-Йоркнинг бир қисми эмас, балки алоҳида шаҳар, деб ҳисоблашга одатланишган.

Янги йил арафасида Мугулис-тон пойтахти Улан-Батор шаҳрининг қўнғилхушликка мойиллиги кучли эркаклари туйқусдан «инсофга» келиб қолди. Улар негиздан маҳаллий фойдаларнинг «хизматлари» мутлақо фойдаланмай қўйишди, яна ҳам аниқроғи, улардан бош тортишди. Маълум бўлишича, улан-баторлик эр-

какларнинг бу тариқа тез «инсофга» келишлари» тасодиқ эмас экан. Байрам арафасида шаҳар матбуоти Улан-Баторга икки нафар камерунлик келиб, изғиб юганини ва улар пойтахтдаги «суюқоқлар»нинг бир нечасига «янги йил совғаси» — СПИД «улашгани» хабар қилган. Янги йил оқшомлари мумайити пул ишлашдан маҳрум бўлиб қолган пойтахтлик фойдаларларнинг аҳолини тасаввур қилиш мумкин.

Янги йил утиб бўлган, фойдаланишдан арчаларни ахлат уюмларига чиқариб ташланганини кўп кузатганимиз. Қизиқ, бошқа мамлакатларда бу борада қандай йул тутишаркан?

«Нэшнл уайлдлайф» журналининг езишича, АҚШда янги йил байрами олдидан беш миллиондан ортиқ арча сотиларкан. Тасаввур қилинг, байрамдан сунг шунча шох-шаббани кучага чиқариб ташлаш... Йўқ, ҳар бир нарсаси евокеадан фойда топишга моҳир

америкаликлар ишлатилган арчадан ҳам наф қуришаркан. Улар байрам утиб бўлган, арчани маҳсус туловчиларга, албатта, пулга топширишди еки сотиб олишдан дуқонларига ярим нархига беришарди. Бунинг устига байрамдан сунг ишлатилган арчаларни қабул қилиб олаётган маҳсус пунктлар ҳам ишлайди. Топширилган арчалар қайта ишланиб, майдаланиб, қурилиш материалларида фойдаланилади.

Миср Араб республикасининг Александрия шаҳар суди уш вақтида алиментни туламай келган бир фуқаронинг ишини қуриб чиқиб, ғалати қарор чиқарди. Собик эри устидан шикоят қилиб судга мурожаат қилган аёлнинг талаби қондирилмаси, яъни эрининг унга алимент туламай келаетганини тугри, деб тоғилди. Суднинг қарорида айтилишича, эр-хотиннинг ажралиб кетиниларига асосан хотин айбдор бўлган: у зига қарамай қўйган, семиртиб кетган, эрига бепарво бўлган ва оқибатда узидан эрининг қулинини совутган. Ана шундай «туғноқ»лари учун хотин алиментни, суд қарорига қўра маҳрум этилган.

Ҳозирги пайтда Евр пада, айнақса, немис ешлари орасида узук, сирга ва ҳар хил занжирлар тақиш урфга айланган. Бу «машғул» усемирлар уртасида авж олган. Албатта, бундай беақли буюмларни улар қўлга еки биллакка, буйинга эмас, кўпроқ лабларига, қўшу қавоқлари, қуқрақлари ва бошқа жойларига тақишни ҳуш қуришади.

Бундай эҳтиёжни қондиритиш учун Германияда 1300 маҳсус «студий» ишлаб турибди. «Студия»ларнинг еталари фақат лид фаросатдагина эмас, балки тиббий соҳасида ҳам устаси фаранг. Чунки янги касб — баланинг исталган жойидан тешиб, беақли буюмни қалаш улардан маҳсус тиббий билим ва маҳоратни талаб қилади.

Ешларнинг бундай ишқибозликлари ишбилармонларга яхшигина даромад келаетир. Масалан, бурунни тешиб балдоқ тақиш — 30 маркадан кам турмайди, қоринга ана шундай беақли буюмни тақиш учун эса 80 марка тулаш лозим. Қуқракни «безаш» ундан ҳам қиммат. Албатта, қимматбаҳо буюмларнинг нархи бунга кирмайди.

Бисмиллаҳир Роҳманир Роҳийм!

Рўзадор одам, гуе намозда турган-дек, ўзининг ҳар бир ҳаракати, ҳар бир сўзи, инсонлар билан бўладиган муомалаларида ибодат устида эканлигини унутмаслиги керак. Акс ҳолда рўза тутса-ю, кишиларга озор берса ёки рўза тутсаю, тижорат пайтида одам алдаса, бундай инсон рўза тутган ҳисобланмайди, албатта. Чунки Рўза — инсонни покликка етаклайдиган ибодат экан, ибодат устидаги одам нопок бўлса, бундай кишининг тутган рўзаси Оллоҳ ҳузурда қабул этилмайди. Бу ҳақда кўп хабарлар Расулulloҳ томонидан бизга етиб келган.

Уша хабарлардан бири мана бу. Икки рўзадор аёл кун ярмидан оққандан сунг ҳеч сабр қилолмасдан, яъни рўзани ифторгача тутта олишлари кузлари етмай, Расулulloҳга одам юбюриб, «Биз оғриб қолдик, жуда оғир ҳолатдамыз, рўзамизни очишга ижозат берсинлар», — деб илтимос қилишди. Буларнинг шундай ҳолатга тушиб қоллишларига узлари сабабчи эканликлари Пайгамбар алайҳиссаломга Оллоҳ таоло томонидан маълум қилинди. Оллоҳнинг ваҳийси билан Расулulloҳ алайҳиссалом бу икки аёлга бир косани юбурдилар ва оғизларига олганларини қайтаришга буюрдилар. Иккал аёл қайт қилдилар. Шунда уларнинг оғизларидан қон ва гўшт парчалари чиқди. Аёллар бунинг сабабини сурашганида Пайгамбар алайҳиссалом: «Мана Сизларни нима касал қилган. Рўза тутиб Оллоҳ ҳалол қилган неъматларни ейишдан узингизни тийдингиз, лекин Оллоҳ ҳаром қилган нарса — биронларни гийбат қилиш билан машғул бўлдингиз. Оғизларингиздан чиққан гўшт парчалари ва қон уша — сизлар гийбат қилган кишининг гўшти ва қонидир, сизлар рўзадор эмасизлар», — дедилар.

Демак, тутган рўзамиз қабул бўлиши учун зимманимизга узиға яраша қатор шартлар юкланар экан.

Рўза оддий парҳез эмас. У касал одамнинг соғайиши ёхуд семиз одамнинг озшиши учун тутилмади. Бундай ниятлар билан тутилган рўза рўза эмас, балки шунчаки бир муолажадир. Рўза Оллоҳ таолонинг розилиги учун тутилсагина ибодат ҳисобига ўтади.

Рўза ейиш-ичишдан ўзни тийиш, ёмон сўзларни айтмаслик, бировнинг дилини оғритмаслик билан белгиланмади. Балки рўзадорнинг қузи ҳам ёмон нарсаларга тушмасин, Қуръон ўқисин, Оллоҳ ижозат берган тарафларига қарасин, унинг қўлига ҳаром-ҳарип нарсаларни эшитишдан сақлансин. Чунки Расулulloҳ алайҳиссалом «Гийбат қилувчи билан гийбат эшитувчининг гуноҳи баробар», — дедилар.

Рўзанинг яна бир ҳикмати бор. Бу ибодат кишининг йил давомида ишлаб келган ички аъзоларининг бир ой дам олишлари учун ҳам буюрилган. Биз бунга кўпинча эътибор бермаймиз. Демак, рўза тутатган одам саҳарликда ҳам, ифторда ҳам рўза тутгани баҳона одатлагидан кура кўпроқ овқат ер экан, бу ҳам унинг рўзасига қаражат етказадди. Яъни инсон Оллоҳ учун рўза тутар экан, рўза тутмаган кунлардаги каби, балки ундан-да озроқ таом еса, турти бўлади. Баъзилар орасида рўза пайтида дастурхонга қанча кўп нозу-неъмат қўйилса, шунча савоб бўлади, деган бемаъни гап юради. Бу, албатта, мутлақо нотўғри қарашдир.

«Расулulloҳнинг тутадиган рўзаси олтидан етган таомни кўрсангиз у киши мутлақо рўза тутмайдди, — дер элдингиз, — дейдилар Ойна онамиз. — Ифторда еган таомни кўрсангиз, яна у

киши рўза тутмаганми, деб уйлар эдингиз».

Мана шу ҳадисдан бизларга маълум бўладики, тушлик ҳисобига ейиш, ифторда ҳам тушлик ҳисобига ейиш — бу рўза тутиш эмас, балки бир ой давомида ўзини яхшилаб парвартиш қилиш бўлиб қолади.

Қуръони Каримда Оллоҳ таоло марҳамат қилади: «Рўзани тутолмайдиган кишилар бир мискинга фидя берсинлар». Яъни, нафақа ешадигиларнинг орасида рўза тутишга қийналадиган, оч юришга табиблар томонидан рухсат берилмайдиган касаллари бор бўлган кишилар агар шу рўза кунларида рўза тутишга қодир бўлолмасалар, бир бечорага бир кунлик таомни ҳада қилсинлар, шунда улар ҳам рўза тутганлик савобига эга бўладилар.

Мана шу уринда бир нарсасга эътибор беришимиз лозим. Бизларда узоқ йиллар «намозхон» деганда қариялар ва «масжид» деганда оқсоқоллар йиғиладиган жой тушунилган. Буларнинг ҳаммаси динимизнинг моҳиятидан бе-хабар кишиларнинг ўқитишлари ва динимиз душманларининг гапларидир. Аслида балоғат ёшига етишимиз биланок дин зимманимизга вазибаларни юклайди. Кексайтимизда эса, ҳозиргина айтганимиздек, бу вазибаларнинг баъзилари зимманимиздан олиб қўйилиши мумкин. Демак, динимиздаги барча ибодатларни бизлар куч-қувватга тулиқ ешимизда адо этиб олишимиз лозим экан. Ешлитимизда, яъни баъзи бир гуноҳ ишларни қилишга майл ҳам, имконият ҳам бор пайтда Худодан кўрққанимиз учун савобли йўлни таълашимиз ҳам ибодат бўлади. Қариб, гуноҳ қилишга қодир бўлмаган ҳолатда тавба-тазарру қилиш эмас, балки дунёга берилиб кетиш хавфи

бўлган ешлик йилларида, балоғат ёшида гуноҳдан юз ўгириб, Оллоҳ учун ибодат қилмоқлик ҳар бир мусулмоннинг вазифасидир.

Шариатимизда нафақа ёши 55 ёшдан белгиланади. Шу ёшга етмаганлар орасида рўза тутишга имкон бермайдиган хасталикка гирифтор бўлганлар, (қули ёки оғи оғриганлар бундай касалликлар сирасига кирмайдди) яъни айни ички аъзолари, масалан, ошқозони оғриганлар, умуман, овқат емаганлиги ёхуд сув ичмаганлиги туфайли етиб қолиши мумкин бўлганлар ҳам рўзадан озол қилинадилар. Лекин вақтинча озол қилинадилар, ҳолос. Яъни бундайлар агар Рамазон ойида касал бўлиб қолиб рўза тутишга қодир бўлмасалар, тутмайдилар-да, неча кун тутолмасалар, соғайиб қолганларида қазосини тутиб берадилар.

Шунингдек, мусофирлар ҳам Рамазон рўзасини тутишдан озол қилинадилар. Яъни, Рамазон ойида сафарга чиққан кишилар сафар чоғида рўза тутиш масъулиятидан озол қилинади. Лекин сафардан сунг қазо бўлган рўзаларини тутиб берадилар.

Дарҳақиқат, Рамазони шарифда ало этиладиган рўза ибодати биз мўъмин мусулмонларнинг катта бахтимиздир. Бу ой ички аъзоларимизнинггина эмас, балки қалбимизни ҳам поклаб олади-ган ойидир. Бу ойда рўза тутиш насиб қилган бахтли кишилар Расулulloҳ алайҳиссаломнинг ваъдалари билан бутун утган гуноҳларидан, агар Оллоҳ уларнинг рўзаларини қабул қилса, ҳоли бўладилар.

Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам марҳамат қилдилар: «Рўза тутувчи киши учун икки шодлик бор. У оч-ташна ҳолда кун ўтказиб, қуёш ботгандан сунг кайфияти чоғ бўлиб ифтор қилади, Оллоҳга шукроналар айтади. Бу биринчи шодлиқдир. Аммо иккинчи бир шодлик бор рўзадор учун. У Қиёмат кунини Парвардигорига рубару бўлгандаги шодлиқдир».

Мана шу буюк шодлиқлар барчамизга насиб этсин.

Шайх Алоуддин МАНСУР

ИЛМ ВА ЖОҲИЛЛИК ХУСУСИДА

ҲИКОЯТ: «Равзан хули» асарининг муаллифи Мавлоно Маждиддиннинг езишича, у бир кунни Язд шаҳрида ваъз айтаётган экан. Гап ота-она ҳақида кетатган пайтда бир қария уридан туриб, йиғлаганича:

— Эй мавлоно, отасининг соқолидан тутиб, бошига қалтак билан урган фарзанд ҳақида нима дейсан? — деб суради.

Мен ундан:
— Отаси уни нима ишга ургатган эди? — деб сурадим.

У эса:
— Эшакни ижарага беришга, — деб жавоб берди.

— Айб унинг отасида, — дедим унга, — болани ешлитидан илм урганишга жалб қилганида ва яхши кишилар суҳбатига юборганида, ундан бундай иш содир бўлмас эди. Ота бундай қилиш урнига эшакни ижарага беришга ургатибди. Натижада бола эшакни жиловидан тортиб, бошига чуп билан уришга урганиб қолган. У ўз отасининг соқолини эшакнинг жилови, деб тортиган, бошига эса эшакнинг боши, деб ёғоч билан туширган.

Фарзандни ҳаёт зимистонидан илм рушнлиги томон етаклагинки, илм инсон фаҳри, жоҳиллик эса гафлатдир.

Анвар ТУРСУН тайёрлади

СУННАТДАГИ ҲИКМАТЛАР

Амриқо Қутшма Штатларидаги талқикотчилар эркакларда жинсий аъзо рақи хасталиги асосан хатна қилинмаган эркакларда куринаётганлигини ва бу касаллик сони суннат қилинганларга нисбатан тўрт-саккиз баробар кўп учраётганини маълум қилди.

Суннатнинг кейинги йилларда намоён бўлган яна бир ҳикмати шунки, хатна қилинган болаларда сийдик йўли инфекциялари ниҳоятда кам бўлади. 1980 йилларда Вашингтондаги Волтер Рийд Армий тиббиёт марказида ўтказилган бир талқикот натижасида, сийдик йўли инфекциясига учраган ўғил болалардан аксариятининг суннат қилинмаганлиги аниқланди. Бу марказнинг кичик ешдаги беморларга хизмат кўрсатиш бўлими бошлиғи доктор Висвелл, суннат бўлмаган ўғил болаларда бу хил хасталикларга қалинлиги тахлиқаси 20 марта юқори эканини айтмоқда.

Айни пайтда суннатга биноан хатна бўлишликнинг саломатликка фойдали томонлари борасида янги-янги талқикотлар давом этмоқда. Ҳозиргача етук тиббиёт мутахассисларидан ҳеч бири хатнанинг бирор хатари жиҳатини қўрганларича йўқ. Бу ҳол суннатнинг афзаллигини кўрсатиши билан бирга, хатна қилираётганларнинг янада ортишига йўл очмоқда.

Др. Волкан ТУЗЖУ

Кўнгил ҳам қордаини покланар бу ой

АЁЛ — УЙ ФАРИШТАСИ

ҲИКОЯТ: Хотинсиз уй — жонсиз жасад. Қайси уйда хотин бўлмаса, чироғи йўқ базмга ухшайди. Ҳақимларнинг айтишича, хотини йўқ эркак қарори йўқ енгил нарсасга ухшайди, бундай эрнинг ҳеч қаерда кўними бўлмайди. Ҳаёт гулдастасини боғлаб турувчи шероза ва ҳаё чаманини яшнатиб турувчи гул аёллардир.

Маснавий:
Уйланса-ю бўлса бола-чақаси,
Манманлигу кибр, кетар барчаси.

Жаннатмисол обод бўлади хона,
Хотин одам учун бўлса ҳамхона.

Яккалик шарафмас, балки аблаҳлик,
Якканинг ҳаёти берар гувоҳлик.

Мухаммад
Жавҳар ЗАМИНДОР

ШУНДАЙ ҚИЗГА...

Шундай одамлар борки, муҳаббат бўстониин оралаб, уйланишга қадам қўймайдилар ва бу файз боғининг гулзоридан гуллар термайдилар, доимо ғам уйида узлари якка-ю танҳо ўтирадилар. Баъзи бир қалтабин ва ақсиз кишилар эса пул кам, деб ёки аёлни эплаб боқиш ғамидан қўриқиб зебо ва бахтиёр аёллар виселидан юз ўтирадилар. Аммо маълумки, уйланиш йўлида ва унинг сарфурҳаржи йўлида, қанча нарса ишлатмасинлар, буларнинг бари кейинчалик ўз урнига тушиб кетади. Аммо бу йўлни босиб ўтишда қўйдагиларга амал қилмоқ керак: шундай қизга совчи қўймоқ керакки, бу қизнинг чехраси очик, юзидан олижаноблик ва ифбат намоён бўлсин, поклик ва покизалик пардаси орқасида тарбияланган ва чиройли иш, одатларга урганган бўлсин! Бундай қиз энг яхши ҳада бўлиб, ешлик ва ҳаёт дастурхони лаззатининг зисда бўлишига олиб келади.

Бархурдор ибн МАҲМУД

«Фақат аёлларгина чина-камига сева олади».

Ги де Мопассан

...Озода билан синфдош эдик. 25 укучи, уч қатор парта. Урта қаторнинг учинчи партасида мен Асал билан, орқамизда Озода Муътабар билан утирардик.

Озода қош-қўзлари қоп-қора, юзюда нақ Кумушникига монанд холи бор, қўлдикини киз эди. Чиройлилиги сабабми, унинг бошига муҳаббат савдоси анча эрта тушди. 8-синф. Қизлар бурчак-бурчакда шивир-шивир қила бошлади. Бундай шивир-шивирлар мени ҳам жуда-жула қизиқтирарди.

— Эй, мунча пичир-пичир қиласанлар, — дейман катта танаффусда ҳовлидаги скамейкага ўтирилиб бир-бирининг қўлуғига шивирлаётган Шарифа билан Муқаддасга. — Класскомдан сир берки-тишма! Барибир билволаман.

— Эй, китобингни ўқи сан! — лабини буради Шарифа.

— Айтмасанг, айтма! Ҳали матемдан кучтириб деб қоларсан, — қўл силтаб турт тийинлик пирожки сотаётган «қунгиз» машина томон юрарман.

Олтинчи соат математика. Гарчи бу фанни суймасамда, ёмон баҳо олмаслик учун ҳам яхши ўқирдим. Юсуф математикларнинг «шоҳи», Зокир унинг ун қўли, мен эса чап қўл вазири. 25 боладан жуда қизикса, бештаси ҳисоб дарсига қизикади, қолганлари кучиради. Ҳатто «2»чиларимиз ҳам матемдан уй вази-фасини «5»га бажариб келганини кўрган ўқитувчимиз да-стлаб фиғони чиқиб, бизларга «1» қўйиб юрди-ю, қараса, аҳвол уша-уша, кейин парво қилмай қўйди.

Танаффусда мук тушиб «Анна Каренина»ни ўқитсам, кимдир енгимдан торта бош-лади. Ён қаторда утирадиган Шарифа:

— Дафтарингни бериб тур, жон урток.

Китобдан бош кутармай, қўл силтадим.

— Зур янгилик айтаман. Апу китобингдан зур! У юра-гидаги ҳавас, ҳайрат, ваҳима-ни қориштириб шивирлади:

— Озод 9-адаги Ёрқин билан юраркан!

Қулиб юборибман. Тавба, ахир бу янгиликни мен ҳам-мадан аввал эшитгандим-да!

— Бор, дафтаримни ол, китобимнинг ичида. Сал хато-роқ қилиб кучир, домла яна билиб қолиб манга «бир» қўямасин.

Баҳор. Ёрмозоримиз бу фа-слда гузал қиздай очилиб ке-тади. Қишлоғимизнинг икки кокили Маргилонсой билан анҳор қирғоқларидан тошиб оқди. Асри толар полук чиқариб, яшил япроқлари ба-ҳор эпкинида чаппар уради. Қиримизда биз болалар номи-ни билиб-билмайдиган ажаб-товур чечаклар гуллайди. Ва ана шу баҳорий шодликлар билан бирга қишлоқ хонадон-ларига ипак кўрти, деган ташвиш кириб келади. Биз

болалар саҳар 5да уйқудан туриб кўртларга барг териб келгани далага жунардик.

Тутлар одамларга бўлиб бе-рилган, эгаси қуриб қолмасин деган ҳақидка атрофга аланглаб барг теряпмиз. Шу пайт тутзор оёғида Озода ку-ринади.

— Урток, бақа келинг, ма-ну тутлар пастроқ экан, — чақиради у мени. Укамни тут-зор бошида қолдириб, Озода-нинг ёнига бордим. Уртоғинг билан гаплашиб терганга ни-ма етсин. Иккаламиз ким куп сидириш уйнаб, барг теряп-миз.

Озоданинг ота-онаси маши-налар тўқнашувда ҳалок бул-ган. У кекса энаси билан феъ-ли тор, қайсар амакиси қара-моғида яшарди. Озода унинг чизган чизигидан чиқмас, ама-кисининг рухсатисиз қўшим-ча дарсларга ҳам қололмас эди.

...Озода икков этаклари-мизни туддириб, уйга қайтар-канмиз, ортимиздан кимдир чақирди:

— Озода-хон. Хорманг-лар.

Бу — Ёр-қин аканинг овози эди. Унинг тову-шидаги мен ҳали ошно бўлмаган ҳа-рорат Озода-га тегишди. Зимдан урто-ғимга қа-райман, у «дув» қизара-ди.

— Барг те-ришворайми?

— Йук, те-риб булдик,

— мендан бу-рун жавоб қайтаради Озод Ёрқин акага қара-май. Мен

уларни холи қолдириш учун қадамимни тезлатаман, шун-да Озода қўлимдан маҳкам ушлади:

— Тухтанг, урток.

Тухтаб бир Озодага, бир биздан беш-ун кадам орқада-ги Ёрқин акага қарадим.

— Ёрқин ака... — Озодани-нг ҳис-туйғулари чехрасига ажиб чирой берган, юзи қил-қизил, қўзлари чакнардди, — ҳалиги шеърларни... узим ёз-маганман.

Озода шундай деб қўлим-дан маҳкам ушлади-да, икки-миз югуриб кетдик. Ёрқин ака қип-қизарган қўйи орқа-мизда қолаверарди.

Ҳа, икор булмай нетай, Озодага ишқий мактубларни, шеърларни камина эзиб бе-рарди.

— Улинг, нимага ундай дейсиз, — этагимни ҳул қил-ган шудрингни сиқиб таънао-муз Озодага қарадим. — Ме-ниям бировди яхши кургиси кеб қопти, деб уйласа-чи?

— Унақа деб уйламайди, ҳеч қачон уйламайди, урток-жон, — Озода мени маҳкам кучоқлаб олади-да, юзларим-

дан упади. — Ёрқин акадақа кунгли оқ одам дунёда йук.

— Лекин Ёрқин аканигиз ҳам княз Балконскийга тенг келолмайди!

— Йий, у — китобдаги одам-ку, ушаниям яхши ку-риб буларканми?

— Булмасам-чи!

Физика домламит фронтда булган, қўлогини вазмин эди. Синфдаги тала-ғовурни ҳам эшитмас, жон қўйдириб фи-зика қонунларини тушунтир-гани-тушунтирган эди. Мен қўзларимни лўқ қилиб унга тикилиб турсам-да, ҳаёлим шеърда, консект дафтарим-нинг тағида Озоданинг икки варағи буларди. Домла зур бериб, Ньютон қонунларидан сузлаётганда, мен кофия қи-дардим. Гоҳ кофия кур-гур туткич бермас, шунда ор-қага андак угирилиб, Озодага шивирладим:

— Озод, бошқа шоирники булса ҳам майлими?

— Зур булсин-да, — курсат-

Нуриин сочиб мафтункор, нафис-у, шахдо қўзлар,

Асир этади мени севгининг илк бўсаси...

Варақни — қўзим домлада — Озода узатдим. Ва аста қиелаб қарадим. Уртоғим қи-зариб, қўзлари жикқа ёшга тулди-да, варақни гижимлаб парта тағига ташлади. Устим-дан биров муздай сув қўйиб юборгандай ҳижолат юки ос-тида қолдим. Қуриб кетсин шу чала мулла шоирлигим. Озода йиғларди. Саккиз йил ўқиб, ҳали бунчалар интиқ-лик билан танаффусга қўнги-роқни кутмагандим. Ниҳоят, жиринглади. Мен оғиз очиш-да ҳам улгурмай, Озода папка-сини парта тағидан сугурди-да, ҳеч кимга қарамай юр-ганича синфдан чиқиб кетди.

— Маъсума, нима булди Озодга?

— Муътабар, сан хафа қил-дингми?

Синфдошларимнинг саво-лига нима, деб жавоб қайта-

ришни бил-масдим. Муътабар ҳам иккимизнинг сиримизни билмагани учун елкаси-ни қисганича ҳайрон турар-ди.

Даредан кейин Озода-ларнинг уйи-га қараб юр-дим. Озода уйга келмаб-ди. «Балки то-лимизнинг та-ғидаги тош устида утир-гандир».

Шаршара-нинг бетиз-гин тулқинла-ри айқирла-й қириб,

ахир ювошла-

надиган улкан тол остида я-си чағир тош буларди. Шу тош устида сойга салом бе-рган каби ёгилган тол соясида утириб хаёл суришни жуда-жуда яхши қувардим. Синф-дошларим ҳам бу тошни, тол-ни «меникига» чиқариб қўйишган. «Матсуманинг то-ли» дейишарди. Озода уша тош устида қўзларини ча-лиштириб, сувга термугани-ча утирган экан.

— Кечиринг, Озод, — пап-камни икки қўллаб ушлаган қўйи уртоғимга эгилдим. — Аммо айбимни билмайман...

Озода қип-қизариб кетган қўзларини менга тикди.

— Ҳаммаларинг севгини упишиш, «подружка» қилиб юриш, кинога кириш, деб тушунасизлар-а!

— Йук, Озод...

— Булмаса манга шунақа уятсиз шеър эзиб берарми-диз? Ёрқин ака билан упи-шиб юради, деб уйларкансиз-да! Билиб қўйинг, у мани қўлимниям ушлаганмас, ти-роғимни ҳам ушлатмайман!

Мен ҳайкалдай қотиб ту-рар, уртоғимни не деб юпа-

Мангу изтироблар

тишга ҳайрон-лол эдим. У шах-ло қўзларини менга яна бир бор тикди-да, ут-уланлар ичи-да ётган папкасини кутариб, уйлари томон кетди. Узини инсон руҳини англовчи, деб ҳис этган мени ер билан як-сон қилиб кетди. Ҳа, унинг чиройли қўзлари тили айтма-ган гапларни қўлогимга эмас, қалбимга қўйиб қўйган эди:

— Муҳаббат юракда була-ди. Муҳаббат юракда булади!

Муҳаббат юракда булади...

Ушандан кейин у мен би-лан анчагача гаплашмай юр-ди. Тутри, салом-алик қилар-дик. 10-синфга утганимизда Ёрқин ака армияга кетди. Озо-данинг маънос тортиб қолган-лигига чидолмадим. Яна фи-зика дарси эди. Есениннинг сатрларини аралаштириб эзиб, Озоданинг партасига қўйдим.

Ўзгаларнинг овози билан,

Тўтиқуш ҳам бийрондир,

аммо

Мен қуйлайман ўз созим

билан

Қурбақадай бўлса ҳам

ҳатто!

Озода «пиқ» этиб қулиб юборди. Ўқитувчимиз парта ёнига келиб, бир менга, бир Озодага саволмуз қарайди.

— Қани, Салимова, бутун олам тортиқиш қонунини айтиб бер-чи.

— Ёрнинг Қуёшга булган буюк муҳаббати орбитадан чиқармай ушлаб туради, — дедим. Гапимни домладан бош-қа ҳамма эшитди, қулиб юбо-ришди. Домла эса қўлогини мен томон энгаштириб, так-рорлашимни суради. Баланд товушда қонунни айтиб бер-дим...

Такдир Озода билан Ёрқин аканинг йўлларини битта из-га солди. Улар ун турт йил ширин турмуш кечирдилар, уч угил курдилар. Аммо бири кам икки дуне уларга бу бах-тни куп курди.

Ёрқин ака биринчи марта операциядан чиққан куни йўл-да Озодани учратиб қолдим.

— Эт битмайди, мендан кесиб олинглар десам, кон тутри келмасакан, — Озода-нинг шахдо қўзлари қайтага ботган эди. — Бир йилдан ошди баннисадамиз.

— Узиз қараяписми? Бо-лалар-чи?

— Қуни-қушни, қариндош-урут хабардор бўлиб туриша-ди. Вой уртокжон-эй, битта-ю битта орзум Ёрқин аканинг уз оёқлари билан баннисадан чиқиб кетишини қуриш. Агар ҳозир қўзларингни уйи бер, Ёрқин аканг юриб кетади, дейишса, уйлаб утирмасдим. — Яхши ният қилаверинг-чи, Озод.

Ушанда мен ҳали Озода Ёрқин аканинг ёнида яна саккиз ой касалхонада ётиши-ни, уттизга кирмай бева қоли-шини билмасдим.

Махфуза УСМОНОВА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХОТИН-ҚИЗЛАР ҚЎМИТАСИ, «ЭКОСАН», «ОЛТИН МЕРОС», ХАЛҚАРО ЖАМҒАРМАЛАРИ ВА «МАҲАЛЛА» ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ «НАВРЎЗ, ЭКОЛОГИЯ ВА САЛОМАТЛИК» КУНААРИГА БАҒИШЛАБ ЎТКАЗАЁТГАН «ЭНГ ИБРАТЛИ КЕЛИНЧАК» КЎРИК-ТАНЛОВИНИНГ НИЗОМИ

Диққат: танлов!

1. «Энг ибратли келинчак» кўрик-танловининг асосий мақсади:

хотин-қизларнинг оиладаги, жамиятдаги мавқеини кутариш, ижтимоий турмуш тарзини яхшилаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, соғлом авлодни шакллантириш, соф наслни сақлаш, экология маданиятини кейинги авлодга мерос қолдириш — атроф-муҳитни тоза тутиш, табиатни ҳимоя қилиш, оила муҳитини, маънавий экологияни мустаҳкамлаш. Оилада келинчакнинг маънавий камолини юксалтириш, аиниқса:

1. Келинчакнинг оиладаги ва жамиятдаги ўрнини кутариш.

2. Истиқлол туфайли қайта тугилган қадриятларни эъзозлаш, урф-одатларни ёшларга етказиш ва қадриятлар экологияси (китоб ва жиҳозлар)ни асраш.

3. Атроф-муҳитни тоза тутиш, уй-жойни, куча, маҳалла ва шаҳарни ободонлаштириш, табиатни ҳимоя қилиш.

4. Оила-муҳит экологиясида (оила муҳити ва фарзанд тарбиясида) келинчакнинг ўрнини кутариш, наслни соф сақлаш, катталарга ҳурмат ва диний маънавий ҳақида унинг тушунчаси.

5. Оила гигиенаси, соғлом авлод тарбиясида келинчакнинг ўрнини кутариш.

6. Оила муҳитига тарихимиз, аجدодлар мероси, она тилига ҳурмат, ватанни севиш, миллий тафаккур ва онг, дил, фаросат, ибод, назокат, ифбат, поклик, ҳалоллик ҳислатларини сингдиришда келинчакнинг ролини ошириш.

II. Кўрик-танловни ташкил қилиш.

Кўрик-танлов жойларда «Экосан», «Олтин мерос», «Маҳалла» жамғармалари ва Хотин-қизлар қўмитасининг вилоят, шаҳар, туман бўлим ва бўлиномалари ҳамда тегишли ҳокимлар ҳамкорлигида тузилган ҳакамлар

ҳайъати томонидан ўтказилади.

Кўрик танлов 3 босқичдан иборат:

1-босқич. Кўрик-танлов 1998 йил 15 январгача маҳаллаларда, туманларда туман комиссиялари томонидан ўтказилиб, бунда ҳар бир тумандан биттадан номзод танлаб олинади ва ҚҚР, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳакамлар ҳайъатига тақдим этилади.

2-босқич. Кўрик-танлов ҳайъати ҚҚР, вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳар ҳакамлар ҳайъати томонидан курсатилган номзодлар фаолияти билан яна бир бор жойларда танишиб чиқиб, шаҳар, вилоят миқёсида ютиб чиққан номзодни республика ҳакамлар ҳайъати муҳокамасига 1998 йил 15 февралгача тақдим этишлари лозим.

3-босқич. Республика кўрик-танловига тавсия этилган ғолиблар иштирокида 1998 йил 15 мартда якунловчи кўрик-танлови ўтказилади.

Кўрик-танловда қатнашган ҳар бир ибратли келинчақ ҳақида тулиқ маълумотномани тегишли ҳайъатга 1998 йил 15 январгача тақдим этиш зарур. Маълумотномани жойлардаги «ЭКОСАН» жамғармаси, хотин-қизлар қўмитаси вакиллари ҳамда маҳалла оқсоқоли тасдиқлайди, сўнг шаҳар ва республикага тақдим этилади. Ғолиблар пул мукофоти, совғалар билан тақдирланади. Республика кўрик-танлови Наврўз кунини арафасида якунланиб, ғолиб рузномаларда эълон қилинади.

Кўрик-танловда фаол иштирок этган ва юқори натижаларга эришган жамоаларни тақдирлаш учун қуйидаги пул мукофотлари таъсис этилган:

Битта биринчи мукофот — 50000 сўм

Иккита иккинчи мукофот — 30000 сўм

Учта учинчи мукофот — 15000 сўм

Дилдора оиладаги бош фарзанд бўлиб, ота-онаси ҳам эл-юрт ҳурматини қозонганлардан эди. Бу қизнинг йулини пойлаган, уйига совчи қўйган йигитларнинг сон-саногини қўринмасди. Вақти келиб у турмушга чиқди. Маҳалламизда ханузгача бунақа туй бўлганини эслолмайман. Яқинда унинг турмуши бузилиб уйига қайтиб келди. Очиғи унга ачиндим. Энди атрофдаги йигитлар унга «бошқача» куз билан қарардилар. Дилдора тушкунликка тушмай, ишлаб юрибди. Нима ёқасини йиртиб, бағрини ерга бериб ётсинми? Гишт қолипдан кучган бўлса, бундан не фойда? Лекин унинг елкасидаги юк-чи? Уни қурганда йигитлар бир қимматбаҳо буюмга боққандек боқмасмиканлар? Турмуши бузилган аёллар... Сиз уларнинг кузларига боққанмисиз? Ота-онасининг қистови билан турмушга чиққанлар ҳам шулар. Булажак эрининг молу-давлатига учиб, алданган, адашган ҳам шулар. Сиз уларнинг дардларига ҳеч қулоқ солганмисиз? Боғхобонларда юрган севишганларни, жажжигина фарзандларини етаклаб олган ёш оилаларни қурганларида юраклари ларзага келмасмикан уларнинг? «Ер-ер» садоси остида олтин остонага қадам қўяётган келинчаларни кузатганларида юраклари алланечук урмасмикан? Ҳа уларнинг ҳам уз дардлари бор. Фақат... Фақат дардли одамлар дардлари ҳақида гапирмайдилар. Сиз илк бор уйланаётган йигитларнинг турмуши бузилган аёл

Абду Ғани ЖУМА олган сурат

СИЗ БАХТИНГИЗНИ ТОПАСИЗ...

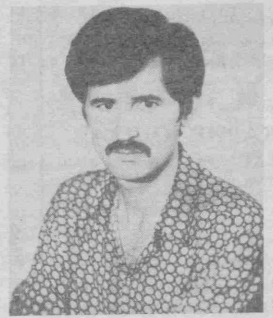
(жувон)га уйланганини эшитганмисиз? Кексаларимиз «Қизи бор эшикни шоҳ ҳам, гадо ҳам тақиллатади», дейдилар. Агар уша хонадондаги қизнинг турмуши бузилган бўлса-чи? Афсуски, ота-оналар фарзандларига тахт яасалар ҳам бахт ясолмас эканлар.

Эҳ, опаларим, сингилларим. Бу учкинчи ҳаёт бошларингизга не-не синовларни солмайди-я. Шу синовлардан ёруғ юз билан утиб олганларгина

буюк бахт насиб этади.

Сизларнинг бахтингиз ҳақида уйланганимда сизларга ёмон куз, ёвуз ният билан боқувчи укаларимиз, акаларимиз борлигидан изтироб чекаман. Лекин ишончим комилки, сиз бир кун албатта бахтингизни топасиз. Ушал кун асрга татигулик кун бўлади. Илоҳим пешонангизга шундай фараҳли онларни битгани рост бўлсин...

Абдувоҳид РАЗЗОҚ ўғли

ОШЛАШУ ЧЎЛЛАРГА ЎРҒУВЧИ БУ — ИШҚ

Олов келаётир,
Олов келаётир,
Бизнинг ғариб дилга қалов
кеелаётир,
Сизсиз утган ширин дамларим
учун,
Муҳаббат элидан суров келаётир.
Енмаган элим мен угли фироқда,
Чумилган элим меп зилол
булоқда,
Муҳаббат эшигини қоқмасдан
моҳим,
Беғуноҳ, буз йигит элим
қишлоқда.

Оташу чўлларга ўргувчи шу —
ИШҚ,
Қабримга қора тош қўйгувчи шу
— ИШҚ,
Мендан кечган кунда
Орзу-Армонлар,
Қабримда бош эгиб тургувчи шу
— ИШҚ.

Илк сеvgан чоғимда паноҳим
бўлдинг,
Ер сочин силасам гувоҳим
бўлдинг.
Билмадим, ё менинг
савобимдурсан,
Ё дўзахга отар гуноҳим бўлдинг.

Олов келаётир,
Олов келаётир,
Бизнинг ғариб дилга қалов
кеелаётир,
Сизсиз утган маъсум онларим
учун,
Муҳаббат элидан тулов келаётир.

Тонгда қузинг очсанг
Маънос термиллиб
Онанг утирганда сочингни силаб...
Дуога қўл очиб,
Ортидан боқиб
Қолган падларингни
Согиниб,
Уйлаб...

Ериг гунчадайин табассум отса,
Дунё ташвишларин
Унутсанг буткул...
Далажоним келди дея чопқиллаб,
Бағринга отилса
Ҳам қиз,
Ҳам утил...

Бошингга иш тушса
Дустларинг келиб,
Қалқон қилиб тутиб берса
қуқсини.

Келиб ҳол сўрсалар
Қуни-қушнлар,
Енингда турсалар
Ғамгин
Уқсини...

Шаҳринг кучалари
Гулларга тулса,
Туилари қулдузлай мунаввар
бўлиб.

Ўзбекнинг бошида
Бахт қуши қулса,
Шодликдан юрагинг
Ҳаприқиб,
Тутиб
Шунда келиб-кетар экан
яшагинг...

Муҳаммадумар АҲМЕДОВ,
Низомий номидаги
ТДПИ аспиранти

ҚАРИНДОШЛАР

XXI аср бусафасида инсониятга яна бир хавфли дард хуруж бошлади. СПИДнинг давоси, ҳеч бўлмаганда ундан сақловчи вакциналар топилмай туриб, катакчали лейкоз касали аниқланди. АҚШ ва Япония олимларининг мустақил тадқиқотларидан сунг СПИД ва лейкоз вируслари бир-бирига ухшаш, бошқача айтганда «қариндош» экан.

КРИМИНАЛ

АҚШдаги стратегик ҳалқаро тадқиқотлар Маркази эълон қилган «Россиядаги уюшган жиноятчилик» номи док-ладдан маълум бўлишича, Россия ҳудудида 1996 йилга келиб уюшган жиноий гуруҳлар сони 8 мингга етган. Уларнинг аъзолари эса 3 миллиондан зиёд. Швейцария банкларида ана шу гуруҳларга тегишли 10 миллиард доллар бор. Утган йили Европа Иттифоқига аъзо мамлакатлардан машина уғирлаб келиб, Россияда сотиш орқали 2 миллиард доллар даромад олинган.

ЧАҚИМЧИЛИК БАҲОСИ

Дуненинг деярли барча мамлакатларида ҳуқуқ, разведка, миллий хавфсизлик органлари, солиқ идоралари билан ҳамкорлик қилиб, уларга маълумот етказиб турадиган айғоқчилар қуруқ қуйилмайди. Масалан, Туркияда ана шундай чакимчининг қумагида даромадини солиқдан яшириб юрган шахс еҳуд фирма аниқланса, солиққа тортилган сумманинг 10 фоизи «хабарчи»га туланади. «Хабарчи»лар бу мамлакатда оз эмас ва уларга йилга жами 60—80 миллион доллар «маош» берилади.

Хориж фуқароси Россия ташқи разведкаси билан ҳамкорлик қилиб, уз давлатининг ҳарбий, илмий ва бошқа сирларини баҳам курси, ана шу сирларнинг муҳимлигига қараб 1000 дан 100 минг долларга ишлаб олиш мумкин.

ЙИГИТ БЎЛСАНГ, ОТ МИНГИН

Татаристон Президенти Минтемир Шаймиевнинг турли давлат арбоблари томонидан совға қилинган отлари сони олтига етди. Улар давлат мулки ҳисобланади, шунинг учун Қозон шаҳри отчопарининг отхонасида сақланапти. Чавандозлар бу отларда кўпқарига қатнашиб туришади. Яқинда Қозогистон Президенти Н.Назарбаев совға қилган «Хушкелди» лақабли от кўпқарида биринчи бўлиб, чавандозига бош соврин — енгил машина олиб берди.

Хорижий матбуот хабарлари асосида тайёрланди

Дилбандимиз БАХТИЁРҲОСИ!

Сени 7 январ — таваллуд топган кунинг билан чин қалбдан қутлаймиз. Сенга Оллоҳдан сиҳат-саломатлик, узоқ умр, келгуси ҳаётинг мазмунли ва ширин утишини сўраб,

даданг Абдурахмон, онанг Мухайё, уканг Бехзод

Хурматли МАСЪУРА ая!

Сизни таваллуд айёмингиз билан муборакбод этамиз. Илоё, бахтимизга ҳаминша соғу-саломат бўлинг. Оллоҳ сиздан нурли кунларни ҳеч қачон дариг тўтмасин.

Фарзандларингиз ва набираларингиз

ОЛТОЙЛИК КЕЛИН

Уйда тинчи бўлсин йигитнинг

Ҳаммаси оддийгина нигоҳлардан, қуз уриштиришлардан бошланди. Нима бупти: қиз йигитга қарайди, йигит қизга қарайди ва бу одатдаги ҳол. Лекин биз тилга олаётган йигит ва қизнинг қарашлари инсон тақдирини ҳал қиладиган қарашлар эди.

Бу гап ҳамма нарса бир четда қолди, қисматни муҳаббат ҳал этади, холбуки баъзи қизлар, йигитлар муҳаббат йўқ, деб қайта-қайта айтиди. Холбуки, айрим йигит-қизлар, эр-каklar ва аёллар муҳаббат туйғача давом этади, ундан кейин муҳаббатдан ному нишон қолмайди. Холбуки...

Лекин муҳаббат бор экан дунёда, муҳаббат зур экан дунёда...

...Олтой улқасидаги Кличепиха қишлоғида — қалин урмонзорлар ичида яшайдиган немис аёли Бетта Брегауэр ерукукка ишонмай катта қилган қизи Анна бир вақт келиб Сурхондаредаги Элбоён қишлоғида яшайдиган узбек йигити Холиёрга турмушга чиқади, қони, тақдир узбекнинг қони, тақдир билан қоришиб кетади, деб ҳаттоки ҳаслига ҳам келтирмаган эди.

Олтой улқаси Кличепиха қишлоғи билан Сурхондаренинг ораси бир неча минг қақирим келади. Агар поездда бориладиган бўлса, бир неча кеча-кундуз йўл босиш керак бўлади. Лекин чин муҳаббат учун энг олис масофа ҳам бир лаҳзалик экан. Асл муҳаббатнинг қошида масофа йўқ экан.

Олтой улқаси билан Сурхондаренинг уртасидаги олис масофадаги темир йўллар бекор бўлди, асфалт йўллар бе-

кор бўлди, учоқлар кезадиган ҳаво йўллари бекор бўлди. Икки орага ҳар не мушқулга-да чидам-ли, тоқатли бўлган муҳаббат кўприк курди.

Ана шу муҳаббат кўпригининг бино бўлганига ҳам мана, қарийб уттиз йил бўлаяпти.

...Аслида воқеа бундай бўлган эди: собик Иттифоқ армиясининг танкчиси 1969 йилги Чехословакия ғалаёнларида иштирок этгач, танкни Олтойдаги ҳарбий қисмага топшириш учун қайтиб келди. Қардон уйига — Элбоёнга қайтишга жуда оз фурсат қолган эди. Шу оз фурсат оралиғида аскарларни картош-ка қазинишга юборишди. Ана шу картошказор Холиёرنинг кейинги тақдирда катта бури-лиш ясади. Картошказорда у... Соҳибжамол Аннани учратди. Биринчи нигоҳлар, илк угли қарашлар бир йўлга ҳамма нарсани ҳал қилди. Холиёр Аннани узоқ Ўзбекистонга, Шуруч туманига олиб кетадиган бўлди. «Агар шундай келишган бўлса-ларинг, худо сизларга бахту иқбол берсин!» дея ота-она уларни кузатишди.

Муҳаббат-ку узининг қилар ишини қилди. Лекин Элбоёнда — уйда, ота-она, қариндошлар нима дейди? Улар қунишарми-кан? Ҳамма гап шунда эди. Бошқа бир миллатнинг фарзанди бўлган Холиёрни деб бегона бир юртларга бораётган Аннанинг ҳам юрғат ҳадиқа тула эди. Бироқ ҳаммаси рисоладагидек бўлди.

Холиёرنинг ота-онаси «Қуниг қуйган бўлсанг, узингга екса, биз нима ҳам деймиз, энди туй қиламиз», дейишди. Ана шундай қилиб, онаси немис, отаси урс Анна узбекнинг қунирот уруғига мансуб бўлган Холиё-ринг семимли аёли, бир умрлик сўйгани бўлиб қолди.

Батилар туйга қалар ҳаммаси эртақ бўлади, туйдан кейин эса чинакам ҳаёт бошланади, дейди-лар. Бунга қушил-масдан бўлмади. Анна бошқа миллатнинг фарзанди, бошқа диндаги халқнинг вақили эди. Энди у бошқа бир миллатнинг урф-одатла-рига синиб, ботиб кетмоғи керак эди. Миллатнинг тили-ни ўрганиб нафақат чўқур билмоғи, балки ҳурмат ва эҳти-ром билан қарам-оғи ҳам керак эди. Бу осонми? Йўқ, бу анча сермашаққат эди. Небахти, бу

огир юмушга ҳам муҳаббат кў-приги орага кирди, муҳаббат кў-макчи бўлди. Рус тилидан бош-қа тилини билмаган Анна бир йил ичида узбекча гаплашишни тулиқ ўрганиб олди. Узбек хал-қиға хос бўлган таомларни ма-ромига етказиб пиширишни ҳам ўзлаштирди.

Холиёр Қодиров ва Анна Қо-дировалар ҳозир Музработ ту-манидаги «Қунирот» деҳқон-фермер» хужалиқлари уюшма-сига қарашли «Қизил олма» ма-халласида яшамади. Уларнинг уч угли, бир қизлари бор. Икки углини уйли қилишди, биттаю битта қизларини қувға бериш-ди. Холиёр бобо, Анна эса момо бўлдилар. Ҳозир уларнинг олти нафар наваралари бор.

Кузак қуниларининг бирила биз уларни йўқлаб бордик. Уйда келинларидан бопка ҳеч ким йўқ экан. Рузгордаги ҳамма одам пахтага чиқиб кетган. Бизнинг хабаримизни эшитиб бир маҳал Холиёр ака билан Анна янгалар келиб қолди.

Дарвоқе, Холиёр акалар он-ласи деҳқон-фермер хужалиғи ташқил этилиб, 8 гектар ерга пахта экинчи, йиллик режани бажаришбди.

— Қунига 60-70 килодан те-раятимиз, — дейди Анна янга-миз.

— Анна она, тақдир тақозоси-га кура Ўзбекистонга келиб қол-ганини яа, бир умр шу ерга боз-ланиб қолганингизга ачин-майсизми? Бирон марта пу-шаймон бўлганмисиз? — сў-райман, гапини бўлиб.

— Йўқ, ҳечам, — жавоб қи-лади Анна янга, — нега пушаймон бўларканман, мен ахир бахтли-ман, эрим яхши одам, бола-ча-ка, навараларим бор. Уйимизда ҳамма нарса етарли.

Холиёр ака очик айтиди, мард туриб айтиди:

— Мен хотинимдан минг-ми-нг розиман. Тилимизни бир уз-бекчалик биллади. Исломини қа-бўл қилди, беш вақт намозни ўқийди. Қуни чевар, узи пазанд. Ҳамма овқатни қилишни билади. Болаларининг, навараларининг томоғини узи босади, узи эм-лайди. Даванинг ҳамма ишига қатнашади. Томорқадаги асосий ишни ҳам шу янгаларингиз қи-лади.

Шу орада қунилардан ким-дир гапга қунилади:

— Анна янга сумалак қилиш-гайм қуи уста. Қишлоғимизни-нг хотинлари ҳар йили Навруз-да шу қунига сумалак қилдири-шади. Келинлардан бири ичка-ридан бир даста жияк олиб чиқ-ди. Маълум бўлдики, Анна янга жияк туқинининг ҳам устаси экан.

— Бизнинг хотин бало, жияк

туқиб ҳам анча пул қилади, — дейди Холиёр ака қулиб, — Ҳа-ли сизлар Аннанинг супурги боғлашини қурмабсизлар, шундай устак, таърифи йўқ.

Албатта, инсон боласи у-минши билан тирик. Табиийки, Анна янга ҳам олис болалиғи кетган Олтой улқасидаги она қишлоғи — Кличепихани со-гинади.

— Авваллари ҳар йили бир марта бориб турардик, — дей-ди Холиёр ака, — Кличепиха урмонлар ичидаги тузал, ба-ҳоси йўқ қишлоқ. Бир ой маза қилиб юрардик.

— Мен серфарзанд оилада устанман, — дейди Анна ян-га, — биз турт опа -сингил, икки уғил эдик. Тақдир тақо-зосига кура ҳаммамиз ҳар ер-га сочилиб кетганимиз. Ота-онанинг улангани бир неча йил бўлди. Ушандан бери Ол-тойга борганимиз ҳам йўқ. Ле-кин қариндошлар билан хат-лашиб турамиз.

Келинлардан бири хамир қилиб қуйган экан. Бири таң-дир қизитди. Анна янга нон еппоққа тутинди. Тандирдан бир нонлар пишиб чиқди, еб туймайсиз. Бу аёлнинг қули-дан узи нима келмас экан, дея уз-узимизга саволлар ҳам бер-дик.

...Холиёр акаларнинг руз-горидан олган таассуротлари-миз кўп қуюқ бўлди. Орта қайтар эканмиз, хонадон со-ҳиблари билан хайр-хуш қи-лар эканмиз, ҳар биримиз уз-узимизча, нигоҳлар билан Хо-лиёр акага шундай дедик: «Бир узбек хонадонини обод қилиб юрган, шу миллатга хос бўл-ган жамийки урф-одатларни бенуқсон ўрганган, узоқ бир юртдан келиб шу ерга қон-қони, юрғат билан мослаш-ган, оғир-енгил кунларга ба-равар елкадоп бўлган шу ба-ҳоси йўқ, шили аюқиза, вафо-дор аёл Сизга муборак бўл-син!»

Дилбар САФАРОВА
Сурхондарё — Тошкент

Суратда Холиёр Қодиров онаси ва умр йўлдоши Анна билан

«Оила ва жамият»

газетаси

Ф-168

форматли 20

тонна қоғоз

сотиб олади

Тел: 133-28-20,

34-86-91

ЎРГАНГАНИ ЎЗИГА

Одобнома

...Чайилган қирларни дорға ёяётганимизда онам кузатиб турардилар. «Рангини рангига, турини турига мослаб ей, ич кийимларни бегоналар кузидан панароқда қурит», деб ургатардилар. Ювган идиш-товолқаримизни эринмай ушлаб қуриб қўлларига сал ёпишувдай бўлса дарҳол, иссиқ сувга қайта чайдирардилар. Қозон-сочиқни ҳам ушлаб, ҳидлаб қуришларидан қурқиб, ҳар кеч совунлаб ювиб қуярдик. Онамининг бундай қаттиққўлликларидан баъзан ранжирдик. Кейинроқ, узимиз рузғор қилиб, онамиздан урганганларимиз асқотганда қўзимиз ярқ этиб очилгандай бўлди ва онамиздан миннатдор бўлдик.

Эҳтимол, сиз нега бу ҳақда даблурстан гапириб қолдингиз, ҳамма она ҳам ургатади-да, деб уйлаётгандирсиз. Мен бу гапларни беҳуда эсламадим. Яқинда маҳалламизда тўй бўлди. Ниҳоҳ тўйи. Келин-қув узукка куз қўйгандай. Бир-биридан чиройли, келишган. Уртақаш йигит одатдаги гаплашдан кейин келин бўлимининг онасига суз берди. Келиннинг онаси — қудамиз, қирқ ёш тар атрофидаги хушруйгина, зиёли аёл экан. Ҳажондан туғилиб-туғилиб гапирди:

— Қудажон, қизим Нигорахонни сизларга топширдим. Уни ўз фарзандингиздек бағрингизга оласиз, деб ишонман. Қизим ҳали ёш. Уқий билан овора бўлиб рузғор ишларини унча

урганолмаган. Билмаганини ургатиб, яхшисини оширасиз, ёмонини яширасиз.

Ўз бахтидан мамнун жилмайиб утирган келинчака қарарканман, онаси камтарлик қилипти шекилли, шундай онанинг қизи ўқувсиз бўлмас, деб уйладим.

Бироқ орадан икки-уч ҳафта ўтиб келиннинг онаси туғри гапирганига ишондим. Негаки Нигорахон «дом»да ўсгани учунми ҳовли супуришни ҳам тузукроқ билмас экан.

— Иккита уғилдан кейин ўсгани ёки ёлғиз қиз бўлгани учунми қудамиз қизини унча ишта солмаган экан. Лекин ишни билмаса ҳам зехнли, тили ширин. Кўнгли очик. Камчилигини айтсам, хафа бўлмайди, тузатишга ҳаракат қилади. Бирор нарсани ургатсам дарров узлаштириб олади. Овсини биланку наҳ опасинтил.

— Ҳали Нигорахон ҳам Ғулнозга ўхшаб чаққон бўлиб кетади, — хотиржам жилмайди қайнонаси. — Хабарингиз бор, келинни янги уйга алоҳида туширмоқчи эдик. Кўнглим чопмади. Ҳали ҳеч нарсани билмайдиган, паст-баландни тушунамайдиган ёшларни булак қилиб бўларканми, деб тоғангизга тулчунтирдим. Туғри қилган эканман. Биласиз, Шавкатим саранжон-саришталikka урганган. Келин ҳамма ишларни билиб олгангина рузғорини булак қиламиз. Хозирча, бир-

га яшаб тураверайлик. Яқинда қудам келувди дент, қизининг югуриб-елиб юрганини қуриб хайратини яширмади.

— Ҳа, ёш нараса урганиб кетади, — Замира онанинг фикрига қўшилди қўшнимиз.

Ун тўққиз ёшга кирган, оилавий турмуш қуришга лойиқ деб топишган қизини «ёш» деб булармикин. Халқимизда, қиз унга кирса, онаси сонга киради, деган гап бор. Чунки ун ёшли қиз онасининг қўлидан ишини олади. Рузғор юмушларига анча ақли етиб қолади. Албатта, она болам ҳали ёш, деб утирмасдан ишта ургатган бўлса. Қолаверса, мактабда ҳам меҳнат дарслари бор. Наҳотки гулдай қиз ўз вазифасини яхши баҳолаб ўқиш, ота-онаси ишдан қайтганда юзларидан ўпиб қутиб олишдан иборат, деб билган бўлса!

Ўз бағрида эрта бир кун узга бир хонадон учун бека тайёрлаётган она бепарволиги, ноурин меҳрибонликлари билан вақти келиб фарзандини ноқулай аҳволга солиб қўйиши мумкинлигини уйламаган. Ўлса! Яхшиям, қизлари оқила қайнона қўлига тушди. Акс ҳолда...

Замира опа тонда келини билан бирга турди, уни етаклаб ошхонага кирди, нонушта учун хушхўр таом тайёрлаш йўлларини эринмай ургатади. Хо-

надон бошқиклари хонтахта атрофида утирганларида эса дастурхон чиройли тузалган бўлади. Бундан қайнона-уғил ҳам Замира опаю Нигорахонлар ҳам хурсанд. Бироқ Нигорахоннинг юзида хануз аллақандай хижолат излари бор. У гоҳ шу олдий нарсаларни ҳам ўз уйида урганиб олмаганидан уқинса, гоҳ арзимаган нарсани урилатиб бажарганидан ўз онасидай эркалаб бағрига босган қайнонасининг меҳрибонлигидан қувонади. Ахир шу юмушларни: кир ювиш, дазмол қилиш, ширин-накар таомлар пишириш, онасидан урганиб келганида бутунлай бошқачароқ бўлардим...

Халқимизда «Қиз тушган жойида бир бети билан пишсин, икки бети билан пишган нон қуйиб қўймоч бўлади...» деган нимкосали гап бор.

Хонадонда хушруй, хушмуомала қизлар ўсаётган онажонларимиз бу ҳақда чуқурроқ уйлаб курсалар, «урганганин ўзинга, бажарганин менга», дея қизларига талабчан бўлсалар, вақти-соати етиб келин бўлиб тушган хонадонини гуллашиб юрган чаққон, саришта келинчақнинг онаси сифатида юзлари ёруғ бўлиши шубҳасиз.

Муҳаббат ҲАМИДОВА

Қинғир ишнинг қийиғи

ОЛИЙ МАЪЛУМОТЛИ...

Тоҳир Аҳмедов балиқчиликка ихтисослашган «Умид» номли кичик корхона очаман деб, 1995 йил 6 февралда Мирзаобод туман ҳокимлигининг қарорини чиқартирди. Сўнг республика бизнес фондидан 250 минг сўм қарз олди. Шартномага қўра ушбу пул бир йил ичида, яъни 1996 йил 18 июлгача юз фоиз ўстамаси билан қайтарилиши лозим эди. Дарвоқе, корхонанинг Низоми ҳам бор. Ахир, Низом бўлмаса, қарз ҳам берилмас эди-да.

Кейин унда ишлаш учун У.Жураев, Н.Юсупов, Х.Низасев, С.Турдиева, М.Мадраҳимов, Ж.Қурбоновларни ишга олди. Сўнгга Т.Аҳмедов узига 27346 сўм, ишчи-хизматчиларга 20440 сўм пул сарфлади.

Энди бугунни эшитинг.

«Умид» корхонасига ҳисобчи қилиб ишта қабул қилинган У.Жураев шундай кўргазма беради:

«Мен ҳеч қандай ҳисобчилик вазифасини бажармадим. Қоғозларни Аҳмедовнинг ўзи ёзар эди. Иш ҳақи ведомостларидаги имзо меники. 1996 йилга иш ҳақи 6 тани йўқ. Биз ҳеч қандай балиқчилик ҳужалиғи ташкил қилган эмасми?»

Ишчи Н.Жураев шундай деди: «Умид» корхонасида ишлаганим йўқ. Лекин менга иш ҳақи ёзиб турилган. Бир неча ойлик маошни Аҳмедовга берганман, қолган маошларни узим олганман.»

Қисқаси Т.Аҳмедов давлатга 431 минг сўм зарар келтирди. Терговда у ушбу зарарни тулайман, деб кўргазма берди. Шунча пулни топиш осон эканми?

«Т.Аҳмедов ким ўзи? Ёшми, довдирми, товламачиликнинг оқибати «вой» эканини билмайдиган меровми?» — деб сўрасиз. Йўқ, туппа-тузук зиёли йигит у. 5 нафар фарзандининг отаси. Тагин, олий маълумотли...

Ахмоқнинг катта-кичиги бўлмади деганларидек, нафе ушур хўруж қилса, «олий маълумотли» ҳам ютиб юборар экан-да.

Соқижон ДАДАЖОНОВ,
Сирдарё вилояти прокуратураси
терговчиси

«УЙИНГ КУЙСИН, ИЧКИЛИК»

«Фаргона» деҳқон-фермер ҳужалиқлари бирлашмаси «Чинобод» ширкатининг раиси муҳтарам А.Абдуллаев МТЗ-80 тракторини тележаси билан ҳайдаб ҳужалик марказига келди. Кейин тракторни идора олдида қолдириб, ўзи мажлисга кириб кетди. Кечки пайт, майдон бум-бўш эди. Бошқалар ҳам даладан ҳориб-чарчаб келганига қарамай мажлисга кириб кетган.

Шунда дент, Абдурахим аканинг, яъни раиснинг жондай ўкаси Ойбек Қорабев кучадан ўтиб қолди. Оқда зурга турар, боши оғриб, лойли йўлга етиб қўя қолгиси келарди.

Шу ҳолда Ойбекжоннинг кузлари эгасиз тракторга тушиб-ю, тухтаб қолди. Кейин мулоҳаза қилиб, идорада йигин бўлаётганига ақли етди. Маст одамнинг ақли яна бир нарсатга етди: шу тракторни миниб жунаса, уйига оппа-осон етди. Кейин унга шундай туюлдики, шу тракторни минмаса уйига етиш йўқ.

Маст кишининг қарори қатъий бўлади.

Абду Фани ЖУМА олган сурат

Қилмиш-қидирмиш

Алқисса, қарабсизки, Ойбекжон тракторни тележасдан ажратиб, ҳайқиртириб ҳайдаб кетаётгиди.

Ниҳоят манзилга етди. «Мерселес»дан тушгандек бўлиб, уйига кирди.

Етирай, узок таниши Донабой Анқасев билан сингилси Гулчехрабону май (вино) ичиб, ширин суҳбат ила бандлар.

О, Кучоқлашув...

Майхурлик қайтадан бошланади-ю, юрагига ёл битган Ойбекбой гуллаб қуйди:

— Илоранинг олдида Абдурахим аканинг трактори турган экан. Миниб жунавордим. Ана, ишонмасанглар.

— О, пововоз.

— Қойил сизга, ака.

Ана шунда яна мастона ақл ишта тушади.

— Эй, ҳеч ким қўрмадимми? — деб сурайди Донабой.

— Йўқ, ҳамма мажлисда экан, — дейди Ойбек

— Бўлмаса сотайлик бун!

— Йўқ-е!

Бирпасдан кейин «йўқ-е» «ҳа» га айланиб, энди қарабсизки, бир эмас — уч киши трактор кабинасида. Қўшни Қозогистон ҳудудига ўтаётди.

«Новый путь» ҳужалиқининг Киров номли бўлимига борганларида, бир тегирмон олдида тухташди.

Донабой тегирмончидан: «Трактор сотмоқчимиз. Оладиган борми?» — деб сурайди. Тегирмончи: «Сизлар қаердансизлар?» — деб қизикади. Донабой: «Оқ олтин» туманидаги 10-совхоздан, Аҳмадман — деб жавоб беради. Савдо бошланади. Донабой 150 минг сурайли, харидор Ж.Сарсенбоев 50 минг дейди. Хуллас, трактор 100 минг сўмга баҳоланади. Тегирмончи нақд 50 минг сўмни санаб беради-да: «Қолганини тракторнинг ҳужжатларини олиб келиб берганларингдан сўнг олассизлар», деб ўз машинасида «Оқ олтин» туманига олиб келиб қўяди. Пулни санаб олган Донабой Ойбек билан Гулчехрага 10 минг сўмдан беради-да, қолган 30 мингни чўнтағига уради.

У еқда А.Абдуллаев уртоқнинг чапак чалиб, қидирув бўлишларига юрганини айтиб утириш ортиқча бўлса керак.

Узи, қизик-да: тракторниям утирлар эканми?

Ана, холос.

...Суд мажлисида Донабой Анқасев билан Ойбекжон К рабоблар тўққиз йилдан, Гулчехрабон Қорабон нжара орқасига утишди.

Айтишларича, учовлон ҳам бир гапни такрорлар эмиш: «Ҳе, уйганинг қуйсин, ичкилик.»

Эркин ХЎЖАҚУЛОВ,
«Оқ олтин» туман суди раиси

Козимхон ҚАЮМОВ:

«БИЗ БИЛА ТУРИБ ШУ ЙЎЛНИ ТАҢЛАГАНМИЗ»

Сўхбатдошимиз — Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Козимхон ҚАЮМОВ. Бундан деярли 20 йил аввал суратга олинган «Чинор остидаги дуэл» фильмида ижро этган кўйини унга чинакам шўхрат келтирди. Шундан бери у мухлислар назаридан четда қолгани йўқ.

— Навбатдаги концертингиз олдиндан учрашиб турибмиз. Хорижда концерт, сафарлар билан ўзини уринтирмай, нуқул студияда кўшиқ ёздириб, ном чиқарган хонандалар, гуруҳлар бор экан. Уларга ҳавасингиз келмайдими?

— Сафарларга чиқмасангиз, концертларда қатнашмасангиз қайси йўлдан кетаётганингизни билмай қолишингиз мумкин. Мана, яқинда Турақурғонда концерт бердик. Концерт давомида юзга олин хат келди. Улардан библи олиш мумкин — қайси ашула кўпроқ эклиги, қайсини муваффақиятсиз чиққан. Сиз айтган хонандалар, гуруҳлар йилда бир-икки марта бўлса ҳам концерт беришди. Бусиз иложини.

— Ниҳоятда дид билан кийинасиз. Бунда бирор киши махсус ёрдам берадими?

— Асосан турмуш уртоғим. Унинг маслаҳатлари, тавсияларига кура кишим таянган ҳаракат қиламан.

— Сизга илк муваффақият келтирган кўшиқ «Чинор остидаги дуэл» фильмида янраганлиги. Лекин адашмасам, сиз кинода ролялар ҳам ўйнагансиз, тўғрими?

— «Болалик бекатидан чиққан поез», «Жазирама офтоб остидаги уй», «Заповедний холм» каби филмларда катта-кичик роляларни ижро этдим. Уларнинг қандай чиққанилини баҳолаш мутахассислар ва мухлисларга ҳавола. 15га яқин филмларда кўшиқ айтдим. «Масхарабоз», «Кузларим йулингда», «Гуноҳ», «Шариф ва Маъриф», «Ким жинни?» ва ҳоказо.

Кинода кўшиқ айтишининг яхши томони — бу кўшиқлар тез тарқалади. Концертларда ҳам уларни кўпроқ сурашди. Айниқса, «Масхарабоз», «Кузларим йулингда» филмидаги ашулалар, «Энг туллаган ёшлик чоғим» дани.

— Шу кўшиқингизнинг яратилиш тарихи қандай?

— 1979 йили «Чинор остидаги дуэл» суратга олинганда режиссёр Мелс Афзалов ва бастакор Евгений Ширневлар филмга таклиф этишди. «Энг туллаган ёшлик чоғимда» аввал ҳам айтиб юрилди, лекин кўпроқ талабалар даврасида. Евгений Ширневнинг музикасига ўзбекча рақоб бўлсин деб, миллий оҳанглар, нолалар қўшдим.

Филм экранларга чиққан кўпчилигига маъқул келди, айниқса,

са, ёшларга. Мелс ака мени кучоқлаб, «Филмнинг ютуғида сизнинг ҳам ҳиссангиз катта», дедилди.

— Актёрлик фаолиятингиз нима бўлди?

— Шароф Бошбеков ҳам сценарий муаллифи, ҳам режиссёр бўлиб «Фарҳод + Ширин» филмини суратга оляпти. Мен Фарҳодни, Кумуш Раззоқова Ширинни ўйнапти.

— Кумуш Раззоқова билан сизни саҳнада кўп кўраимиз. У киши билан ҳаётда ҳам яқинмисизлар?

— Кумуш, Насиба Абдуллаева, Маъмура Қурбоновалар билан яқинман, оилавий бонди келдимиз бор. Лекин, умуман олганда, дўстларим асосан бошқа соҳа кишилари — ҳуқуқшунослар, спортчилар.

— Демак, спортга ҳам бефарқ эмассиз?

— Спорт, айниқса, футбол жону-дилим. Ҳафтада уч марта оғайнилар билан «Пахтакор»да туп тепамиз. Юзуриш, бадантарбияни қанда қилмайман.

— Асли мутахассислигингиз нима?

— Мактабни битиргач, халқ ҳужалиги институтига ўқиниш кирганман. Моддий-техника таъминоти иқтисодчиси мутахассислиги бўйича ўқиганман. Бирок кейинчалик санъатсиз яшай олмаслигини англаб етгач, Тошкент театр ва расомлик санъати институтига (ҳозирги М. Уйғур номидаги Санъат институти) ҳужжат топширдим.

Дастлабки қадамларим «Синтез» ансамблида бошланган. Кейинчалик унинг номи «Наво» дея ўзгартирилди. 1982 йили Ўзбекистон телевидениесининг эстрада-симфоник оркестрига ишга ўтдим. Ҳозиргача шу ерда ишлаб келяман. Шунингдек, «Хон» деган гуруҳимиз ҳам бор.

— Нима, «шўхасиз ўзимизники» бўлган маҳсулотни тарғиб қиласизми?

— Йўғэ, гуруҳ номининг бунга умуман алоқаси йўқ. Биласиз, бизда сандлар, ҳужалар деган насаб бор. Гуруҳимиздаги йигитларнинг кўпчилиги ана ушалардан. Жумладан, ўзим ҳам. Шунинг учун мени кўпроқ Козимхон деб қақирисади.

— Ака-укаларингиз орасида ҳам санъат йўлидан кетганлар борми?

— Йўқ. Авлодимиздан умуман

санъаткор чиқмаган, кўпчилиги шифокорлар. Отамиз, ҳудуд раҳмат қилсин, утиб кетганлар. Онамиз умрларини берсин, 84га кирдилар. Ойлада 7 фарзанд устанмиз, мен кенжасиман. Ҳозир ҳам ҳар шанба оймларнинг олдиларига йиғилишиб турамыз.

— Ўзингизнинг оилангиз ҳақида ҳам икки оғиз...

— Турмуш уртоғим Мухлисaxon ҳам халқ ҳужалиги институти таомолаган, фақат мендан кейин.

— Ва албатта у киши ҳам «хўжа»лардан?

— Шунақа. 1981 йили танишдик. 1983 йили туйимиз бўлди. Ҳозир у киши фарзандларимиз Нафисaxon (13 ёш), Насирахон (9 ёш) ва Зиедахон (2,5 ёш)ларнинг тарбияси билан машғул.

Рафиқам санъаткор бўлмаса ҳам музикани яхши тушунади — хоҳ мумтоз кўшиқ бўлсин, хоҳ эстрада.

— Сиз ўзингиз қайси хонандаларни ёқтирасиз?

— Кўпроқ мумтоз кўшиқларни эшитаман, уларнинг кўччиларидан урганаман. Айниқса, Маъмурхон Узоқов, Орифхон Ҳотамов, Фаттоххон Мамадалиевлар ижодидан. Ботир Зоки

ровни устозим деб биламан. Хорижий кўшиқчилардан Стив Уандер, Уитни Хюстонлар ижодига эҳтиромим баланд.

— Дам олиш чоғларида нима-лар билан машғул бўласиз?

— Кўшиқ айтаетганда ҳам дам олиш мумкин. Турти меҳнат қиласиз, чарчайсиз, аммо мухлисларнинг олқиши, ширин сўзи бу чарчоқни бир зумда ёзиб юборади. Агар дам олгим келса «Жигуи»га оиламни ўтқазиб шаҳар четига, баҳаво жойларга олиб бораман. Ундан ташқари, ҳали айтганимдек, ошна-оғайнилар билан тез-тез футбол ўйнаб турамыз.

— Айрим санъаткорлар баъзан мухлисларининг доимий диққат-эътиборидан нолиб қолишади.

— Бекорчи гап. Уша мухлислар концертларга кирмай эки мактуб эзмай қўйишсин-чи, қурамыз, қандай болишаркин. Ахир биз шулар учун ишлаймиз-ку? Нима, мени безор қилишмайди, дейсизми? Соат тунги 2-3 ларда ҳам телефон қилишади. Чучиб кетаман, ҳар хил ёмон фикрлар ҳасилимга келади. Телефон гушагини кутарсам, ҳали-ғидай ахвол... Лекин зорланмайман. Биз била туриб шундай йўлни танлаганмиз.

— Омадингизни берсин. Ниятингизга етин!

Азизбек АБДУВАЛИЕВ
сўхбатлашди

СУРАТ—ТОПИШМОҚ

Суратдаги ким ва сурат қанда маросимда олинган?

XX аср:

ҳодисалар силсиласи

ОЛИМПАР НИМА ДЕЙДИ?..

Мисрдаги Қоҳира университетининг олимлари узоқ тадқиқотлардан сўнг пашша билан боғлиқ галати ҳолни аниқлашди. Маълум бўлишича, пашшалар асосан пахта, шойи, ва нейлон газламадан тикилган кийим кийган кишиларни хўш кўришади ва мириқиб қақшираркан.

АҚШ олимларининг таъкидлашича, оилали, болачақали кишилар ёлғиз одамларга нисбатан узоқроқ умр кўришаркан.

Япон олими Тосикадзу Юкава 5 ёшгача бўлган фарзандлари бор оилалар «дом»ларининг пастки қаватлари (1—5)да яшаганлари маъқул, деб ҳисоблайди. Чунки юқори қаватларда яшовчи болалар пастки қаватлардаги тенгдошларига нисбатан секинроқ ривожланган экан.

«Семиришнинг энг яхши воситаси телевизор кўриш», — дейишмоқда Гарвард университети олимлари. Айниқса, 18 ёшдан 26 ёшгача бўлганлар кунига камда 3 соат телевизор кўришса, тез орала эги битиб қолиши аниқ.

Юрак ҳасталигига чалинмайин, деган киши ҳафтасига камда 200 грамм балиқ гушти еб туриши керак. Чунки балиқ гушти таркибидagi ёғ кислотаси ва бошқа моддалар ана шу ҳасталикнинг олдини олади. Ҳинд олимлари шундай фикрда.

Немис тиббиётчи олимларининг таъкидлашича, эркаклар қаҳвани камроқ ичгани маъқул экан. Сабаби, қаҳва қондаги холестерин моддаси миқдорини ошириб юборади. Оқибатда юрак, қон-томир касалига йўлқош ҳеч гап эмас.

Тиш духтирларининг Бразилияда ўтган Халқаро конференцияда «упишиш тишлар учун зарарли» деган ҳулосага келиди. Чунки упишмаган вақтда сулаклар орқали тишга инфекция тушиб, учирини мумкин экан.

Оила ва жамият

Муассисларимиз: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар қўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро хайрия жамғармаси

Шioriимиз:
Оила - жамият фахри

БОШ МУҲАРРИР: МУҲАММАД ИСМОИЛ

Телефонлар:
Бош муҳаррир - 133-28-20
Котибият - 34-86-91
Эълонлар бўлими - 136-56-52

МАНЗИЛИМИЗ
Тошкент- 700000,
Амир Темура кўчаси,
1-тор кўча, 2-уй.

«Шарк» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.
Манзил Тошкент, Буюк Тўрон кўчаси, 41-уй.
Босишга топшириш вақти - 20.00
Босишга топширилди - 19.30

Ҳомий «Матбуот тарқатувчи» акциядорлик жамияти

Обуна индекси - якка обуначилар учун 176
ташкilotлар учун 177
Руйхатга олиш № 33
Буюртма Г-0916
35540 нусхада топ этилди.
Формати А-3, ҳажми 2 босма табоқ.
Чоршанба кунлари чиқади.
Баҳоси эркин нархда.
Навбатчи Комил ТОШ